

Taimi Pukki o.s. Paussu

TARINOITA, TAPAHTUMIA, SATTUMUKSIA

Oheisten Taimi Pukin tallentamien tarinoiden kertojina ovat olleet Helena Koskinen o.s. Jäske, s. 02.01.1914, Maria Bemeleit o.s. Jokiranta, s. 21.04.1914, Lilja Rinta-Komsi o.s. Rantala, s. 09.02.1924, Anna Haapasaari o.s. Olkkonen, s. 27.04.1917, Helena Nyberg o.s. Jäske, s. 03.08.1899, Ville Rantala, s. 06.04.1918, Johannes Lahtinen, s. 23.08.1915, Saima Lahtinen o.s. Susi, s. 16.09.1919, Juho Peltola, s. 19.07.1873 ja Antti Lahtinen, s. 16.10.1866. MV

"Musta surma"

Vuonna 1894 kuoli Vaskelassa yhdeksän ihmistä koleraan. Koleran riehussa kylään ratsasi mustalla hevosella mustiin vaatteisiin pukeutunut mies. Hän esiintyi parantajana ja tarjosi sairaille lääkettä. Kerrottiin, että sininen savu tuli suusta, kun sitä otti.

Lopulta Jokorlan Palaka otti metlan, varsiluudan, ja antoi parantajalle hatkat. Kyläläiset antoivat miehelle nimen Musta surma. Helena Koskinen

Johannes Lahtinen on kertonut sukukirjamme edellisen osan kirjoituksessaan "Kolan lauluja ja muita muisteluksia" luvussa "Isän hauta" koleraan otetun lääkkeen kovasta reseptistä, sekoituksesta pirtua ja mahorkkaa. Joidenkin muistitietojen mukaan koleraan otettiin myös karbolihappoa eli fenolia. Ainetta on käytetty aikanaan desifisointiin, mutta se on nautittuna tappavaa, haavojen puhdistuksessa ja siteissäkin kuolion aiheuttavaa. Antti Lahtinen on kertonut, että selvisi hengissä, kun kieltäytyi moisista rohdoista. "Lääkettä kun otti, potilas nitkahti ja heitti henkensä", valistaa eräs tarina. MV

Omenanpoimintakeppi

Nikitan Nikita Paavonpoika Trofimov ja Irinan Nikitan puoliso puutarhassa kasvoi oikein hyviä omenia. Menimme kaverini kanssa paimeneen. Mieli teki omenia, mutta eihän niihin päässyt käsiksi. Puutarhan ympärillä oli korkea pistoaita.

Kaverini keksi keinon. Hän löi pitkän kepin päähän naulan ja "naulaamalla" omenan kiinni kepin päähän nakkasi meille kummallekin oman omenan.

Irina sattui näkemään tapahtuman ikkunasta ja meni kantelemaan meidän mammalle. Maria Bemeleit

Vaapukat

Taskisen Saskan Aleksander pellolla oli suuri kivi, jonka ympärille oli koottu pienempiä kiviä. Kivien ympärillä kasvoi paljon vaapukoita. Meidän teki mieli poimia niitä, mutta Saska vartioi vaapukkapensaita, emmekä voineet mennä hänen nähden.

Saskalle tuli kuitenkin nälkä ja käveli kotiinsa syömään.

Me syöksyimme pensaiden luo, poimimme minkä ehdimme. Kun näimme Saskan palaavan, juoksimme karkuun. Saska huusi: "Senkii höikköpiät!" Lilja RintaKomsi

Juolukat

Veimme lehmät kylätietä myöten metsään laiduntamaan ja palasimme takaisin oikaisten peltojen poikki ja Taskisen vasikka- ja lammashaan läpi. Haassa oli paljon juolukanvarsia ja niissä sinisenään

juolukoita.

Maistelimme salaa juolukanmarjoja, kun luulimme, että Saska ei nähnyt. Milloin sattui huomaamaan, hätisteli meitä keppi kädessä matkoihimme. Meitä pelotellakseen hän oli laittanut maahan käärmettä muistuttavan metallikierukan. Lilja Rinta-Komsi

Kalenat

Jehkon Pekon *Pekka Jäske* tuvassa pidettiin usein kalenoita. Siellä tanssittiin silloinkin, kun meidän Niku lähti sotaväkeen. Joku soitti haitaria. Anna Haapasaari

Tansseja pidettiin taloissa. Muistan yhdetkin tanssit, jotka olivat Rohkon Paavolla *Paavo Rantala*. Minun veljeni eli vielä silloin. Soitettiin jotain uutta tanssia ja veljeni haki tanssimaan Ilja Juako *Jaakko Välijärvi* siskoa Pasua *Paraskeva*. Minä osasin tanssia sitä, vaikka olin aika nuori ja hain tanssimaan yhtä tyttöä. Mutta tämä ei osannut eikä osannut veljeni tanssikaveriaan. Veli vei hänet pois. Otti sitten minut tanssittavakseen.

Tansseissa soitti hanuria Larin Parasken pojanpoika Larin Saska *Aleksanteri*. Helena Nyberg

Joulu Mikkolassa

Joulun aikaan olivat Mikkolassa oljet lattialla. Jouluna oli ruisolkia. Ne vaihdettiin muistaakseni kauranoljiksi uutena vuotena. Loppiaisena oli ohranolkia.

Oljista tehtiin myös "suutareita", kun leikittiin "suutarin pistämistä". Leikittäessä Ant-setä *Antti Jäske* oli toinen ja joku lapsista vuorollaan toinen leikkijöistä. Muut katselivat.

Leikkiin tarvittiin noin puoli metriä korkea oljista punottu pötkö, suutari, ja korento tai keppi. Toinen leikkijöistä piti kiinni korenon päästä ja yritti kaataa pistämällä, tökkimällä, suutarin nurin. Toinen leikkijä oli suutarin puoleisessa päässä ja koetti suojella suutaria pistoilta korentoa sivuun ohjailemalla. Helena Nyberg

Kosintareissu

Kauri *Kauri Läpikivi* lähti puhemiehen kanssa kosiomatkalle. Olivat myöhässä. Tytöllä olivat käyneet jo toiset kosijat ja hänellä oli toinen sulhanen.

"No, ku kerra hevone o valjais, ni määniä Huhtii Haukal." Menivät ja nyt onnisti. Ville Rantala

Vaskelan kivinavetoista

Mikko Laine oli myös kivimies. Hän rakensi säretystä kanttikivistä perustukset, kivijalan, ainakin Lauri Heikin *Heikki Laurila*, Leppälehdon, Suvimäen ja Terolan navettoihin. Pulterikivistä hän teki perustukset Mikko Jäsken, Jussi Jäsken sekä Lahtisen navettoihin. Johannes Lahtinen

Loru Piesulasta

Inkerin Piesulasta loruttiin: "Mänkiä pilvet Piesulua, siel vettä tarvitua. Siel on lapset risimättä, kansa kaikki kastamatta." Saima Lahtinen

Parantaminen

Haava kun tuli, sen päälle piti pissata. Käsettiin: "Kuse piäl, kuse piäl." Myös, kun rautiaislehden, piharatamon, laittoi haavan päälle, se paransi eikä tarttunut kiinni niin kuin siderätti.

Syyvät sai pois, kun teki niiden päälle ohuesta narusta solmuja niin monta kuin oli syyliä, pyyhki syyvät sillä narusykeröllä ja vei sen saunan lauteiden alle luantaloon, maalattialle. Kun naru märkäni, mätäni, niin syyvät hävisivät.

Toinen tapa päästä eroon syylistä oli pestä ne uunin luutimisvedellä, viedä vesi kolmen kynnyksen yli ja heittää ulos.

Parantava kylveys tapahtui saunassa. Lapsi oli polvien päällä. Kylvettäjä ripsutteli vastalla ja luki lukuja, esimerkiksi: "Pois pimppuist pamppuist piastain." Lapsi huuhdeltiin ja kylvetysvesi heitettiin saunanuuniin. Vesi voitiin myös heittää ulos ja sanoa: "Ota muaommais, anna miu ommain takasi." Saima Lahtinen

Kunnanlääkärin neuvo

Metsäpirtin hyvin tunnettu kunnanlääkäri antoi neuvon eräälle vatsavaivojaan valittaneelle naisihmiselle: "Pieruu ei saa pijätellä, antaa tulla, hörtön törtön, niin kauan kuin piisaa." Vaskeloinen naiseläjä

Häissä moittijalle

"Ei pie moittii Luojan töitä. Näkö ei uo näpil tehty, suu ei sormin sommiteltu. Itsekä uot silmäpuoli." Juho Peltola

Ei kaikkeen pidä ryhtyä

"Paha on miun papiks käyvä, tuhman kirjan tuntijaks, kun en itse iitä tunne, enkä ärrää älyä." Antti Lahtinen

Näkyjä ja aavistuksia

Olga Hyytiä Lääväkylästä oli Simo Koskivaaran, s. 1904, ensimmäinen vaimo. Kun Simon veli Matti, s. 1889, meni vaimonsa Veeran kanssa veljensä luo häitä avuksi laittamaan, Veera näki sisään astuessaan silmissään tuvan perällä arkun. Sanoi: "Tultii häitä laittamua ja onkii hautajaiset tulos." Myös Suden Mikon vaimo Saaroisista oli sanonut Olgasta: "Simo suap sairuan vaimon." Olga kuoli muutama kuukausi häiden jälkeen ns. lentävään keuhkotautiin.

Darja Koskivaara oli valmistunut opettajaksi pari vuotta aiemmin. Oli kiitellyt vaskeloiselle ystävättärelleen, miten hyvä olo hänellä on. On saanut kaiken, mitä on tahtonut. "Ei surettais, vaik kuolisin pois." Darja kuoli varsin pian tuon jälkeen, hänkin tuohon pahamaineiseen lentävään keuhkotautiin. Näistä enteistä on kerrottu useilla eri tahoilla. MV

valokuva

Nikolai Kaihoniemi, yläkuvassa ja alakuvassa edessä keskellä, oli kauppamies. Hän edusti ja myi mm. ompelukoneita, separaattoreita ja gramofoneja. Muita kuvissa olevia ei ole enää pystytty tunnistamaan. "Tutuilt näyttiät, mut en uo varma."

valokuva